

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Profesor Jadwiga Jakubowska przy mikroskopie

Wystawa prezentuje sylwetkę
Profesor Jadwigi Jakubowskiej
polskiej badaczki,
wybitnej mikrobiolog,
zasłużonej dydaktyk
oraz
pierwszej uczonej uhonorowanej
tytułem i godnością
doktora honoris causa
Politechniki Łódzkiej

Autorki wystawy:
mgr Małgorzata Wilbik
Krystyna Popiel
Muzeum Politechniki Łódzkiej

Tekst do wystawy przygotowano na podstawie:
„Zeszytów Historycznych Politechniki Łódzkiej” zeszyt 22,
Politechnika Łódzka, Łódź 2023;
Materiałów archiwalnych Muzeum Politechniki Łódzkiej;
Materiałów Archiwum Centralnego SGGW: akta
studenckie Jadwigi Supińskiej - nr alb. 1833, sygn. arch.
1675/S i Archiwum Centralnego SGGW, akta osobowe
Jadwigi Jakubowskiej - nr 1329.

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Jadwiga Jakubowska z d. Supińska
(1905-2001)

Jadwiga Maria Jakubowska urodziła się 19 maja 1905 roku w Warszawie jako córka Leona i Janiny Supińskich. Ojciec Jadwigi Jakubowskiej był prawnikiem, działaczem niepodległościowym i społecznym. Za udział w demonstracji patriotycznej będąc jeszcze na studiach został zesłany na dwa lata do guberni penzeńskiej położonej we wschodniej części Rosji. Po zwolnieniu ukończył studia na uniwersytecie w Dorpacie. Leon Supiński był założycielem i wieloletnim prezesem tajnego Koła Młodych Prawników Polskich, współzałożycielem i prezesem Towarzystwa Opieki Nad Więźniami „Patronat”, a także członkiem Rady Towarzystwa Kooperatystów i Koła Obrońców Politycznych. Uczestniczył w tworzeniu polskiego sądownictwa. Od 1917 roku był członkiem Rady Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu i wiceprezesem Sądu Administracyjnego w Warszawie. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku był ministrem sprawiedliwości w rządzie Jędrzeja Moraczewskiego oraz rządzie Ignacego Paderewskiego. Ponadto był Pierwszym Prezesem Sądu Najwyższego, Prezesem Trybunału Stanu, prezesem Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej oraz radnym Warszawy. Po wybuchu II wojny światowej przedostał się do Rumunii, a stamtąd do Francji. Podczas wojny działał w Kole Prawników i Ekonomistów w Grenoble. W 1946 roku powrócił do Polski i do 1947 roku zajmował stanowisko zastępcy Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Zmarł w Warszawie w 1950 roku.

Matka Jadwigi Jakubowskiej, Janina Supińska z domu Vogdt, działała charytatywnie i za działalność oświatową oraz społeczną została odznaczona Krzyżem Zasługi. Była członkiem między innymi Towarzystwa Kolonii Letnich – organizacji społecznej wspierającej dzieci osierocone oraz

z ubogich rodzin. Brat Jadwigi Jakubowskiej – Stefan Supiński, kontynuował tradycje rodzinne. Po ukończeniu studiów prawniczych został adwokatem i pracował w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Działał również społecznie. Był aktywnym członkiem Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów oraz sekretarzem w zarządzie Związku Polskiego Towarzystw Kolarskich, a także sekretarzem generalnym Zarządu Głównego Związku Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej. W 1939 roku brał udział w wojnie obronnej walcząc w 1 Pułku Piechoty Legionów w stopniu porucznika. Dostał się do niewoli i został osadzony w niemieckim obozie jenieckim w Woldenbergu. Tam włączył się w działalność założonego w obozie Koła Prawników, którego celem było pogłębianie wiedzy prawniczej, organizowanie odczytów i dyskusji, popularyzowanie prawa oraz szkolenie studentów i aplikantów osadzonych w oflagu. Po wyzwoleniu Stefan Supiński powrócił do Polski w 1946 roku. Zmarł w 1947 roku mając czterdzieści osiem lat.

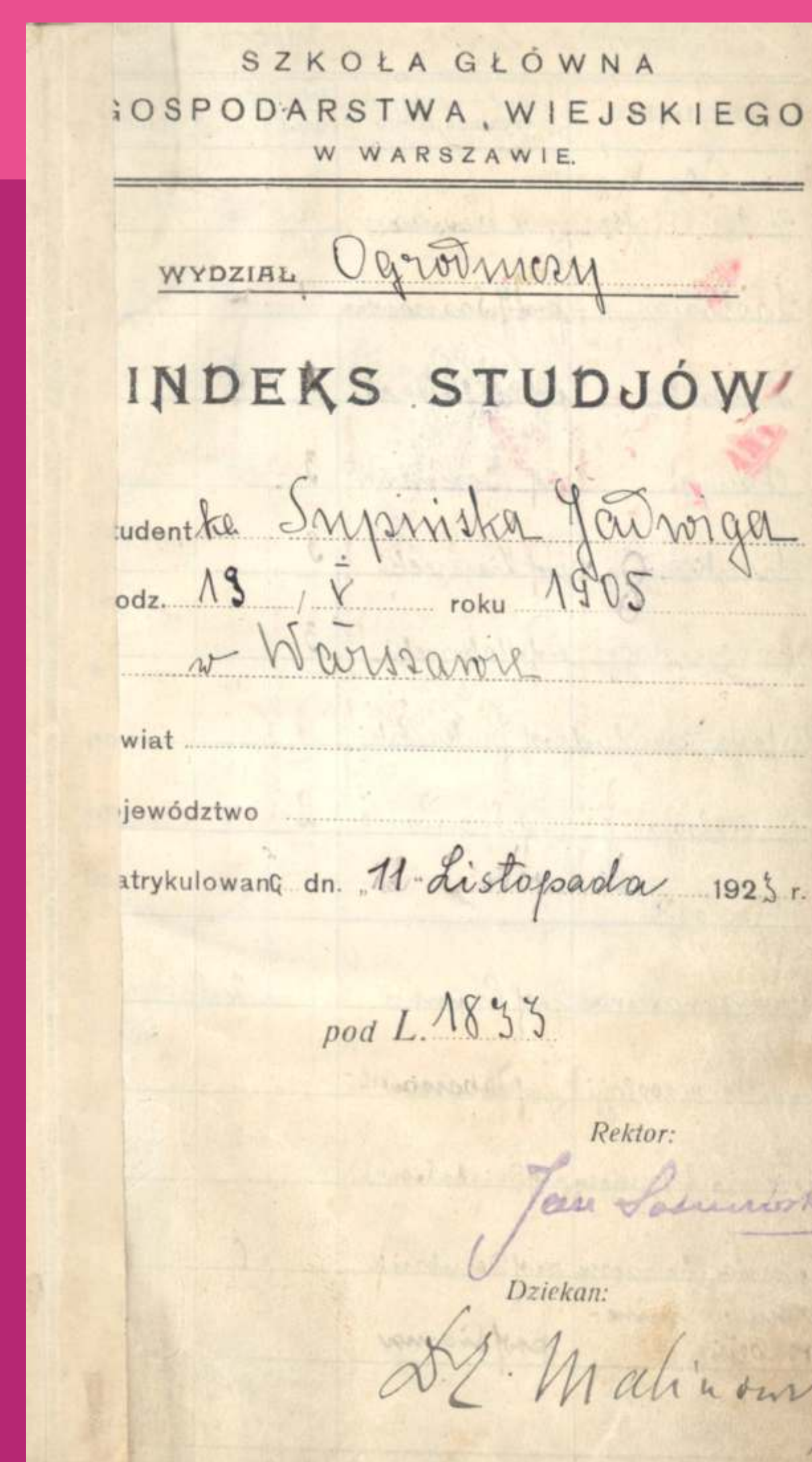
Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Jadwiga Jakubowska uczęszczała do Prywatnego Gimnazjum i Liceum Żeńskiego Kowalczykówny i Jawurkówny w Warszawie. W 1923 roku zdała egzamin dojrzałości i rozpoczęła studia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie na Wydziale Ogrodniczym. Specjalizowała się pod kierunkiem profesora Wacława Dąbrowskiego wybitnego polskiego mykologa w Zakładzie Mikrobiologii i Przemysłu Rolnego SGGW. Dyplom inżyniera z wynikiem celującym uzyskała 15 października 1929 roku po obronie pracy dyplomowej: *Przyczynek do charakterystyki krajowych marmelad owocowych*. W czasie studiów działała czynnie na rzecz społeczności akademickiej, była członkiem zarządu Towarzystwa Bratniej Pomocy Studentów SGGW – studenckiej organizacji samopomocowej. Działalność towarzystwa popularnie zwanego Bratniakiem miała różnorodny charakter, począwszy od szeroko rozumianej pomocy finansowej przeznaczanej na prowadzenie stołówek i bufetów, przyznawanie stypendiów i zapomóg, poprzez działalność wydawniczą, poszukiwanie miejsc praktyk i pracy doraźnej dla studentów, aż po organizację i działalność Sądu Koleżeńckiego oraz Studenckiej Kasy Chorych.

Jadwiga Jakubowska z d. Supińska.
Lata 20. XX wieku

Jadwiga Jakubowska była także członkiem zarządu Koła Naukowego Ogrodników Studentów Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Koło było zrzeszeniem o charakterze naukowo-zawodowym oraz towarzyskim. W jego ramach działało kilka sekcji: naukowa, skierniewicka, towarzyska oraz Referat Pośrednictwa Pracy i Praktyk. Koło posiadało bogatą bibliotekę, wydawało skrypty oraz organizowało praktyki i wycieczki do firm ogrodniczych.

Dyplom ukończenia studiów i indeks studencki Jadwigi Jakubowskiej z d. Supińskiej

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Pracę zawodową Jadwiga Jakubowska rozpoczęła jeszcze przed ukończeniem studiów w 1929 roku, w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego i Bakteriologii Rolnej powołanym przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie. Początkowo pracowała w pracowni chemicznej, a po uzyskaniu dyplomu w pracowni mikrobiologicznej pod kierunkiem prof. Wacława Dąbrowskiego oraz doc. Tadeusza Matuszewskiego. W dziale mikrobiologicznym i czystych kultur drobnoustrojów przemysłowych zatrudniona była do 1944 roku, do momentu wybuchu Powstania Warszawskiego, początkowo na stanowisku zastępcy kierownika pracowni mikrobiologicznej, a od 1943 roku kierownika tej pracowni.

Jadwiga Jakubowska z d. Supińska (siedzi druga od lewej) oraz Zespół Instytutu Przemysłu Fermentacyjnego i Bakteriologii Rolnej w Warszawie, 1930 rok

Inż. J. SUPIŃSKA

O ANALIZIE WODY DLA PRZEMYSŁÓW ROLNYCH

INSTYTUT PRZEMYSŁU FERMENTACYJNEGO I BAKTERIOLOGII ROLNEJ
PRZY MUZEUM PRZEMYSŁU I ROLNICTWA W WARSZAWIE

PRACE I SPRAWOZDANIA
ZAKŁADU MIKROBIOLOGII I PRZEMYSŁU ROLN. SZKOŁY GŁÓWNEJ GOSP. WIEJSKIEGO W WARSZAWIE
I
INSTYTUTU PRZEMYSŁU FERMENTACYJNEGO I BAKTERIOLOGII ROLNEJ MUZEUM PRZEMYSŁU
I ROLNICTWA W WARSZAWIE
POD REDAKCJĄ I KIEROWNICTWEM
PROF. DR. WACŁAWA DĄBROWSKIEGO

N. VI

Inż. JADWIGA SUPIŃSKA.

BAKTERJE SPOTYKANE NAJCZĘŚCIEJ
W ODFERMENTOWANYM ZACIERZE
ZIEMNIACZANO-ZBOŻOWYM

WARSZAWA 1931

TRAVEAUX ET COMPTES RENDUS
DE L'INSTITUT DE BACTERIOLOGIE ET D'INDUSTRIE AGRICOLE DE L'ÉCOLE CENTRALE AGRONOMIQUE
ET
DE L'INSTITUT D'INDUSTRIE DE FERMENTATION ET DE BACTERIOLOGIE AGRICOLE DU MUSÉE
D'INDUSTRIE ET D'AGRICULTURE À VARSOVIE
DU
PROF. DR. W. DĄBROWSKI
N. VI

Równoległe z pracami prowadzonymi w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego i Bakteriologii Rolnej związanymi z bieżącą kontrolą mikrobiologiczną zakładów przemysłu fermentacyjnego głównie gorzelni i mleczarni oraz pracami związanymi z przygotowaniem czystych kultur drobnoustrojów dla przemysłu mleczarskiego, gorzelniczego, winiarskiego i octowego Jadwiga Jakubowska dołączyła do badań podstawowych w zakresie diagnostyki i fizjologii bakterii kwasu mlekowego oraz ewaluacji matematyczno-statystycznej wyników oznaczania liczby drobnoustrojów metodą płytkową, metodą rozcieńczeń lub bezpośredniego liczenia komórek pod mikroskopem. Szczególne znaczenie miały prace badawcze prowadzone wspólnie z prof. Eugeniuszem Pijanowskim i doc. Tadeuszem Matuszewskim w latach 1935-1938 nad wyodrębnieniem i scharakteryzowaniem nowego szczepu paciorkowca *streptococcus diacetylactis*.

Pierwsze publikacje naukowe
Jadwigi Jakubowskiej z d. Supińskiej

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Do roku 1939 Jadwiga Jakubowska opublikowała jako autorka i współautorka osiemnaście oryginalnych prac badawczych oraz pięć publikacji popularnonaukowych. Brała czynny udział w licznych konferencjach i zjazdach naukowych, między innymi w V Zjeździe Mikrobiologów i Epidemiologów Polskich w Poznaniu w 1933 roku, na którym wygłosiła referat zatytułowany *Porównanie dokładności oznaczania liczby drobnoustrojów na jednostkę objętości za pomocą różnych modyfikacji metody rozcieńczeń*. W latach 1929-1939 jako asystentka ćwiczeń mikroskopowych uczestniczyła w kursach dokształcających organizowanych przez Muzeum Przemysłu i Rolnictwa dla kierowników gorzelni. Jadwiga Jakubowska była także współorganizatorem i prezesem Stowarzyszenia Inżynierów Ogrodników oraz członkiem zarządu Towarzystwa Ogrodniczego Warszawskiego. Na kursach pszczelniczo-ogrodniczych organizowanych przez Towarzystwo Ogrodnicze oraz podczas Wieczorowych

Jadwiga Jakubowska przy mikroskopie. Lata 30. XX wieku

Jadwiga Jakubowska z d. Supińska

Kursów Ogrodnictwa w ramach współpracy z Towarzystwem Ogródków Rodzinnych w Warszawie prowadziła wykłady dotyczące produkcji win oraz miodów pitnych. W latach 1935-1939 wygłosiła szereg odczytów popularyzatorskich w Polskim Radiu na temat wyrobu sfermentowanych napojów mlecznych, winiarstwa i przetwórstwa owocowo-warzywnego. W 1936 roku Jadwiga Jakubowska prowadziła wykłady na kursie dla nauczycielek *Gospodarstwa Domowego* zorganizowanym w Zakładzie Mikrobiologii i Przemysłu Rolnego. W latach 1935-1939 dla *Encyklopedii gospodarstwa domowego* wydawanej przez Książnicę Atlas opracowywała hasła dotyczące towaroznawstwa spożywczego oraz współpracowała z periodykiem *Przemysł Rolny* przygotowując dla działu sprawozdawczego omówienia artykułów dotyczących mykologii technicznej opublikowanych w czasopiśmie zagranicznych.

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

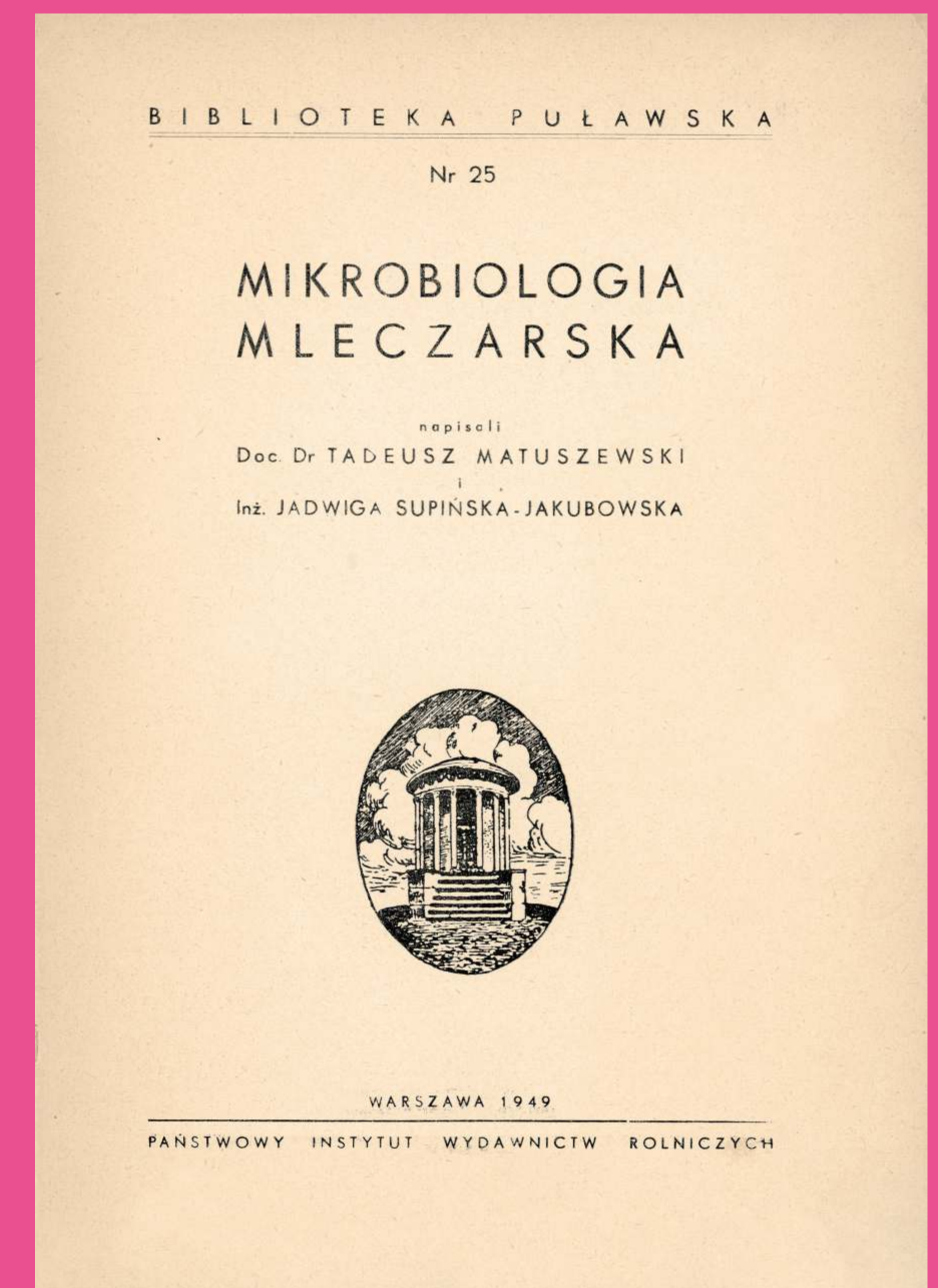

Jadwiga Jakubowska z d. Supińska.
Lata 30. XX wieku

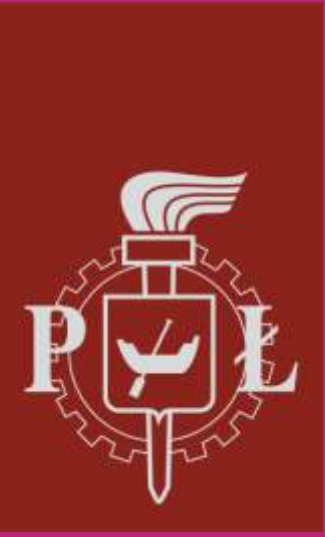
Po wybuchu II wojny światowej, w czasie niemieckiej okupacji, Jadwiga Jakubowska współpracowała ze Spółdzielnią Wytwórczą *IF* utworzoną przez pracowników Instytutu Fermentacyjnego. Spółdzielnię założono by dać możliwość zatrudnienia osobom związanym z Instytutem i absolwentom SGGW pozostającym w czasie wojny bez pracy, chroniąc ich

w ten sposób przed wywiezieniem na przymusowe roboty do Niemiec i dając jednocześnie możliwość zarobku. W Spółdzielni Wytwórczej *IF* produkowano różnego rodzaju cukierki, ciastka, miód sztuczny i kostki bulionowe, a także uruchomiono kawiarenkę. W sierpniu 1940 roku Instytut Przemysłu Fermentacyjnego i Bakteriologii Rolnej wraz z niektórymi zakładami Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (Mikrobiologii i Przemysłu Rolnego, Chemii Rolnej i Nawożenia, Chemii Ogólnej, Fitopatologii i Gleboznawstwa oraz z majątkiem rolnym SGGW w Skierniewicach) włączono jako filię do Rolniczego Zakładu Badawczego w Puławach, który przemianowano później na Rolniczy Zakład Badawczy Generalnego Gubernatorstwa – Land-

wirtschaftliche Forschungsanstalt des Generalgouvernements in Pulawy. Utworzenie filii było o tyle korzystne dla Instytutu Przemysłu Fermentacyjnego i Bakteriologii Rolnej oraz Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, że przerwało grabież mienia obu instytucji i częściowo zabezpieczyło inwentarz przed dewastacją i wywiezieniem do Niemiec. Kierownikiem filii został prof. Wacław Dąbrowski. Od początku okupacji pracownicy zaczęli działać w polskich organizacjach konspiracyjnych. Jadwiga Jakubowska na potrzeby zarówno oficjalnego jak i tajnego nauczania opracowała we współpracy z doc. Tadeuszem Matuszewskim skrypt dla studentów pt. *Mikrobiologia Mleczarska*. Po wojnie, na podstawie jedynego ocalałego w całości wojennego maszynopisu, uzupełnionego przez Jadwigę Jakubowską w oparciu o dostępną literaturę światową, skrypt został wydany w 1949 roku w nakładzie 3200 egzemplarzy. W latach 1941-1943 opracowała także *Atlas porównawczy typowych fragmentów botanicznych owoców i warzyw używanych jako surowce do wyrobu marmolad* oraz prowadziła jako samodzielny wykładowca ćwiczenia z mikrobiologii na kursach gorzelnictwa organizowanych przez Instytut Fermentacyjny.

Skrypt współautorstwa
Jadwigi Jakubowskiej z d. Supińskiej

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

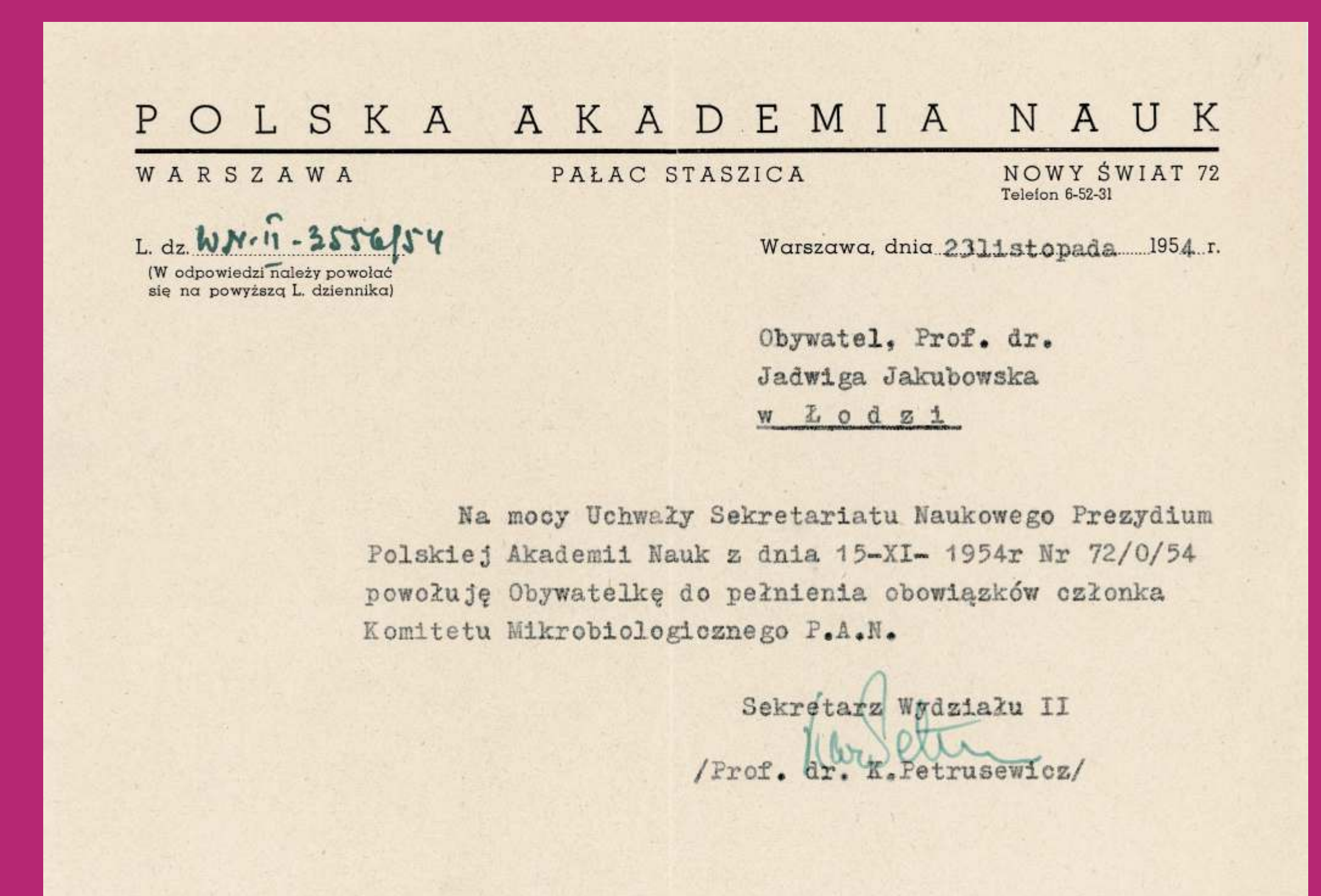
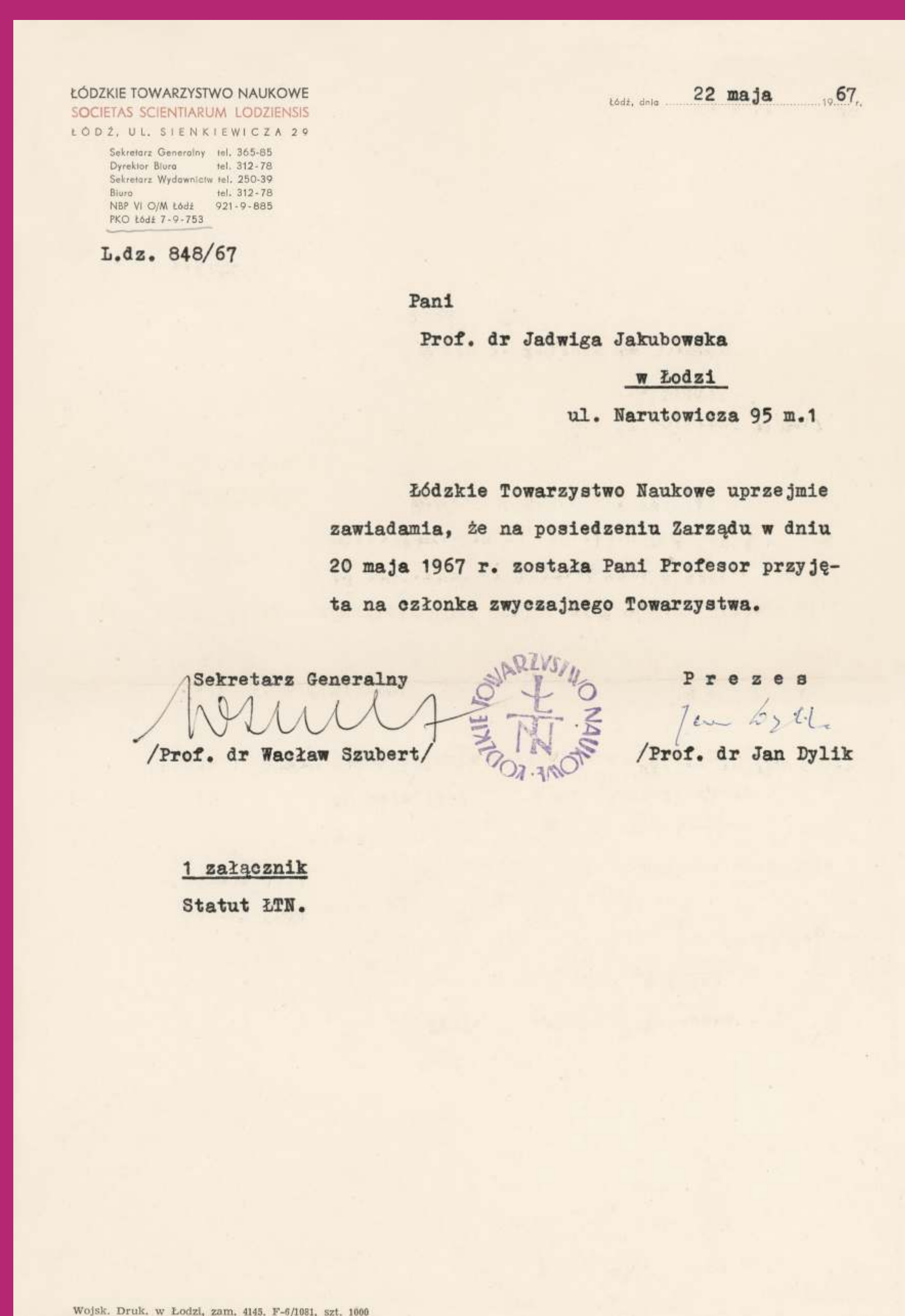
Od początku II wojny światowej Jadwiga Jakubowska związana była z siłami zbrojnymi Polskiego Państwa Podziemnego. Działając w grupie "Radosława" – generała Jana Mazurkiewicza zajmowała się produkcją i kolportażem zapalników do materiałów wybuchowych oraz ukrywaniem poszukiwanych przez Gestapo działaczy ruchu oporu. W czasie Powstania Warszawskiego działała w Śródmieściu w Polskim Czerwonym Krzyżu. Po upadku powstania Jadwiga Jakubowska znalazła się w obozie przejściowym w Pruszkowie. Po ucieczce z transportu udała się do majątku SGGW w Skierniewicach, gdzie przebywali już inni pracownicy Instytutu. Pozostała tam do czasu wkroczenia Armii Czerwonej. Na początku 1945 roku kilkakrotnie wyjeżdżała wraz z prof. Eugeniuszem Pijanowskim do Warszawy, aby ratować pozostałości mienia Instytutu Przemysłu Fermentacyjnego, między innymi zbiór czystych kultur drobnoustrojów, książki, rękopisy i drobny sprzęt laboratoryjny. Pierwszego lutego 1945 roku została powołana na stanowisko starszego asystenta w Zakładzie Mikrobiologii i Przemysłu Rolnego SGGW i brała udział w pracach nad uruchomieniem zakładu. W maju 1945 roku wyszła za mąż za Jerzego Jakubowskiego, lekarza kardiologa. Wobec delegowania męża przez Ministra Szkolnictwa Wyższego do Łodzi, jako współorganizatora nowo powołanego uniwersytetu, Jadwiga Jakubowska

przeniosła się do Łodzi, gdzie od 1 stycznia 1946 roku podjęła pracę w Uniwersytecie Łódzkim na stanowisku adiunkta w Katedrze Fizjologii Roślin i Mikrobiologii, w której od podstaw zorganizowała laboratorium, opracowała program dydaktyczny i nadzorowała prace magisterskie z zakresu mikrobiologii. Jednocześnie prowadziła zleczone wykłady i ćwiczenia laboratoryjne z wybranych zagadnień mikrobiologii technicznej dla studentów Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego, Wydziału Chemicznego i Włókienniczego Politechniki Łódzkiej oraz Wyższej Szkoły Ekonomicznej.

Przyjęcie prof. Jadwigi Jakubowskiej na członka zwyczajnego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, 1967 rok

Jadwiga Jakubowska, pierwsza od lewej.
Lata 50. XX wieku

Powołanie prof. Jadwigi Jakubowskiej na członka Komitetu Mikrobiologii PAN w 1954 rok

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

W 1947 roku Jadwiga Jakubowska uzyskała stypendium naukowe Rządu Francuskiego i odbyła trzymiesięczny staż w Instytucie Pasteura, a także dwutygodniowy staż w Wielkiej Brytanii w Cambridge Molteno Institutu u prof. Davida Keilina, gdzie zapoznała się z najnowszymi badaniami nad metabolizmem drożdży. W 1951 roku uzyskała w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego stopień doktora nauk agrotechnicznych na podstawie pracy:

Wytwarzanie acetoiny przez streptococcus diacetylactis. Promotorem pracy doktorskiej był prof. Eugeniusz Pijanowski.

Po utworzeniu w Politechnice Łódzkiej na Wydziale Chemii Spożywczej Katedry Mikrobiologii Technicznej Jadwiga Jakubowska podjęła w 1952 roku pracę na stanowisku kierownika tej Katedry organizując placówkę od podstaw oraz opracowując oryginalne programy nauczania. W 1954 roku uzyskała tytuł zastępcy profesora, a w 1955 roku uchwałą Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej otrzymała tytuł profesora nadzwyczajnego.

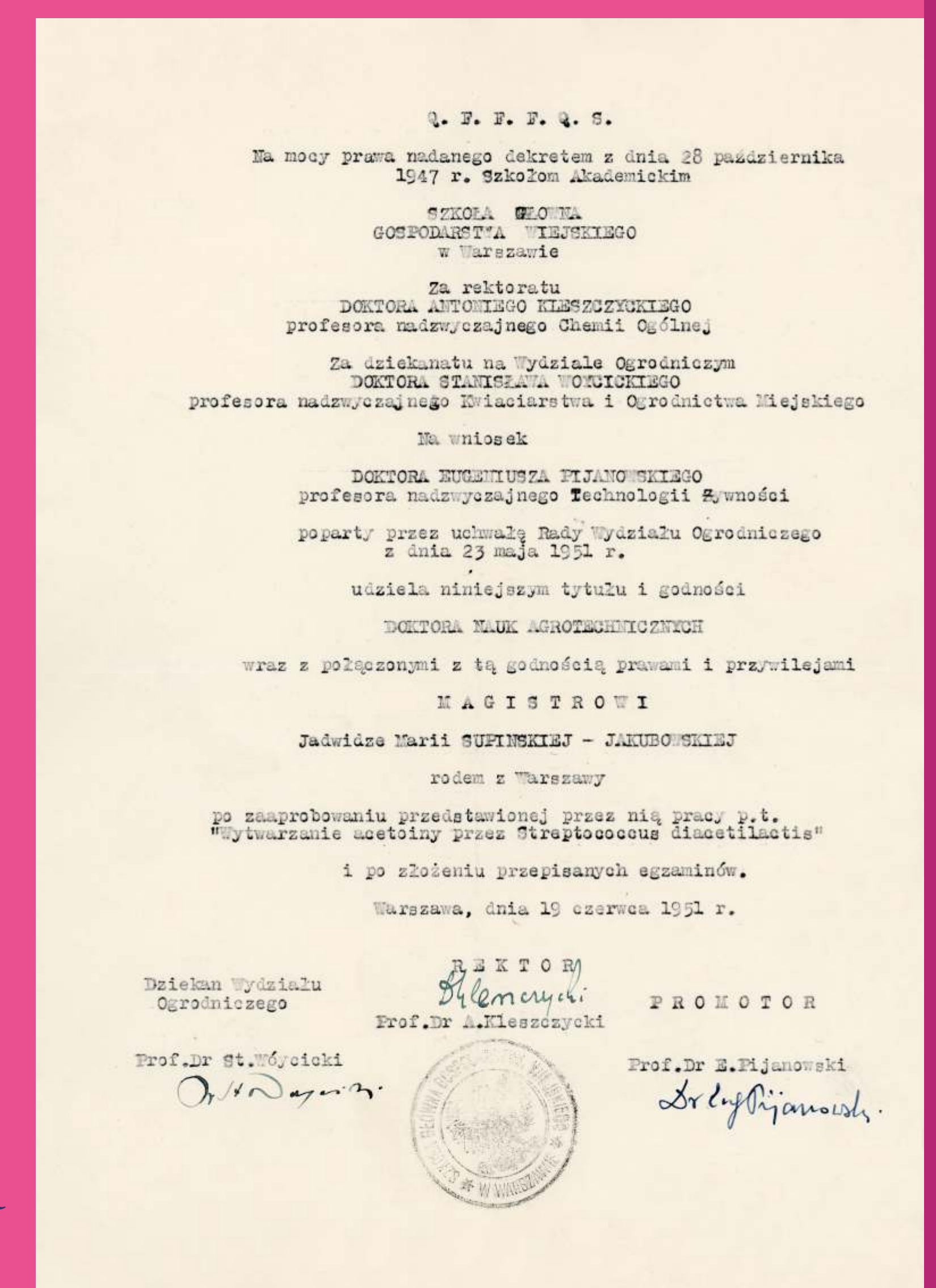
W 1963 roku z inicjatywy Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego w ramach wymiany naukowej Jadwiga Jakubowska skierowana została na dwutygodniowy pobyt do Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego im. Łomonosowa oraz do

Rada Wydziału Chemii Spożywczej w latach 1950-1952. Od prawej: Henryk Błasiński, Helena Zaorska, Jerzy Kroh, Stefan Bachman, Jadwiga Jakubowska, dziekan - Stanisław Zagrodzki, Wincenty Pezacki, Edward Józefowicz, Stanisław Masior, Eugeniusz Skorko, Antoni Justat, Mieczysław Serwiński, Czesław Kierebiński

Leningradzkiego Uniwersytetu im. Żdanowa. W 1965 roku została oddelegowana przez V Wydział Polskiej Akademii Nauk do Instytutów Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze, Bratysławie i Brnie. Następnie w 1969 roku delegowana była przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego do Szkocji do Department of Applied Biology and Microbiology University of Strathclyde, gdzie między innymi wygłosiła trzy referaty dla pracowników wydziału i zespołu prof. Morrisa oraz zapoznała się z zagadnieniami dotyczącymi dydaktyki, programu nauczania oraz badań naukowych.

Dyplom uzyskania przez Jadwigę Jakubowską tytułu doktora nauk agrotechnicznych

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

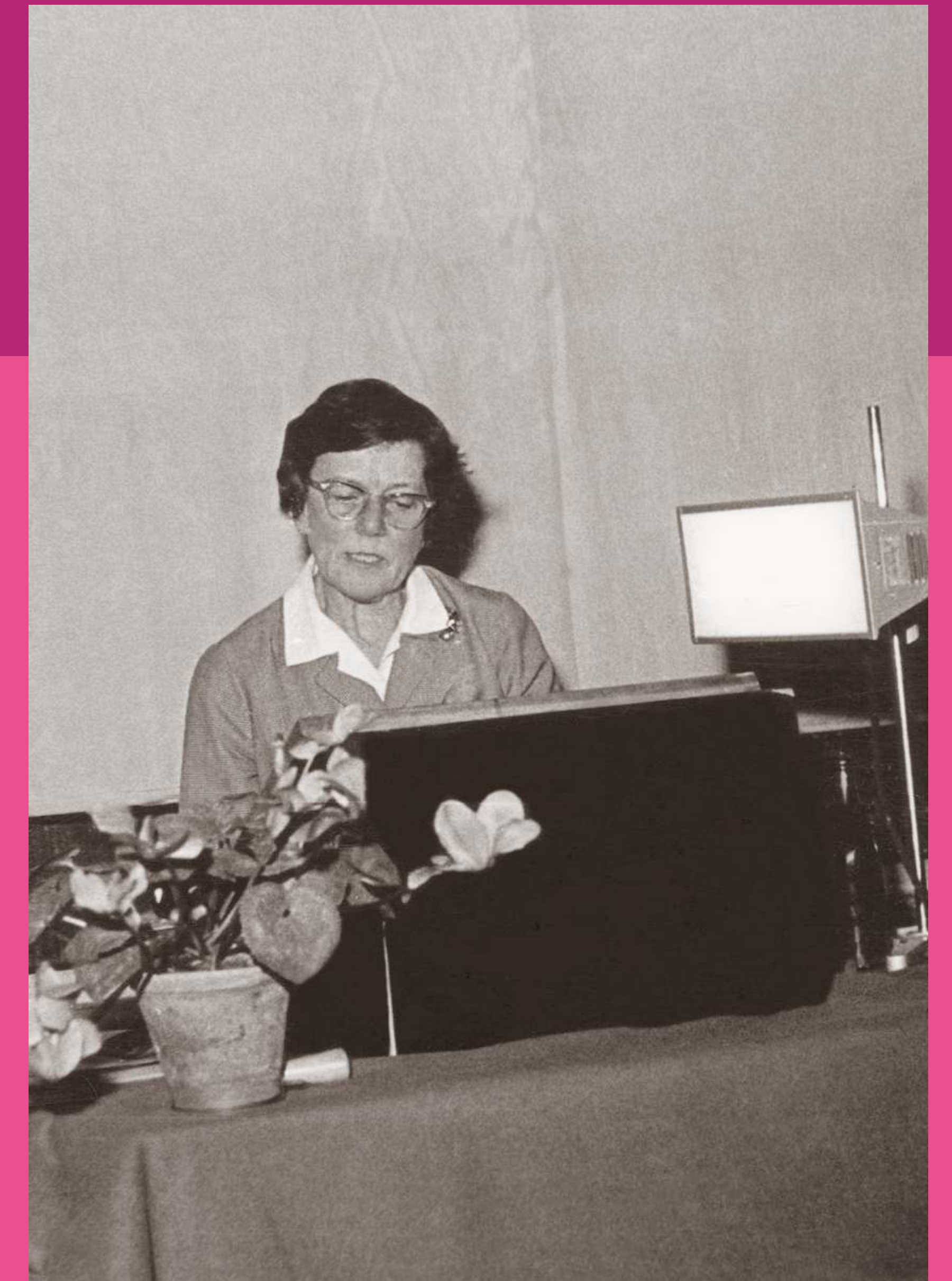
Profesor Jadwiga Jakubowska na stanowisku kierownika Katedry Mikrobiologii Technicznej pracowała do chwili reorganizacji szkół wyższych w 1970 roku. Od 1 września 1970 do 1975 roku, do czasu przejścia na emeryturę, kierowała zespołem naukowo-dydaktycznym i specjalizacją mikrobiologii technicznej w Instytucie Technologii Fermentacji i Mikrobiologii Politechniki Łódzkiej. Równoległe z pracą w Politechnice prowadziła w latach 1957-1969 wykłady i laboratorium z mikrobiologii technicznej dla studentów Uniwersytetu Łódzkiego. W 1972

roku Jadwiga Jakubowska uzyskała tytuł profesora zwyczajnego. W latach 1960-1962 pełniła funkcje prodziekana Wydziału Chemii Spożywczej Politechniki Łódzkiej. Była też wieloletnim opiekunem Koła Naukowego Studentów oraz w latach 1970-1973 kierownikiem Studium Doktoranckiego na Wydziale Chemii Spożywczej.

W 1958 roku dzięki inicjatywie i zaangażowaniu Profesor Jadwigi Jakubowskiej na Wydziale Chemii Spożywczej Politechniki Łódzkiej powstała specjalizacja: *mikrobiologia techniczna*. Ze specjalizacji tej korzystały także inne wydziały

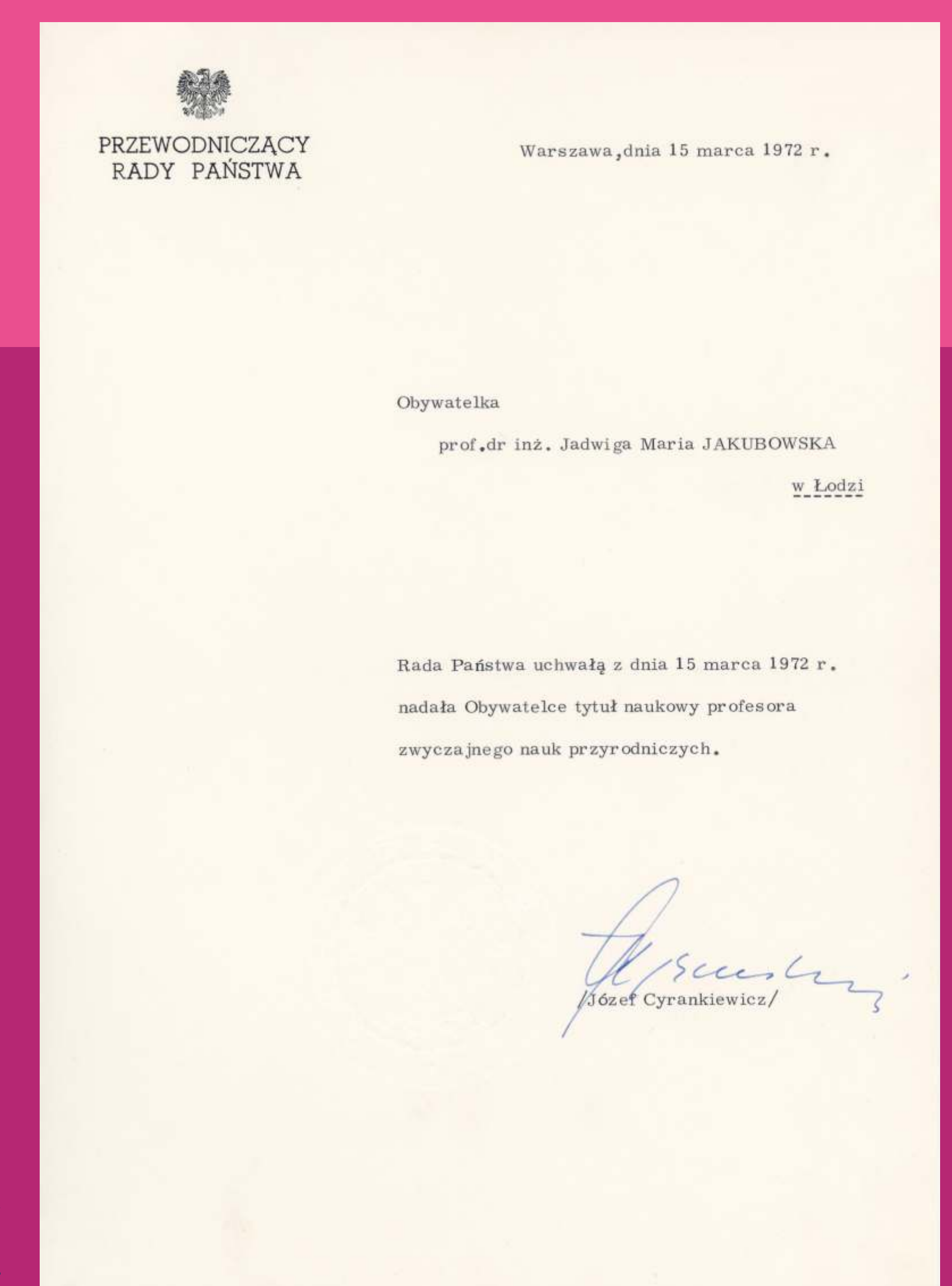
Politechniki Łódzkiej. Profesor Jadwiga Jakubowska prowadziła również zajęcia na Wydziałach: Włókienniczym, Mechanicznym, Chemicznym oraz Inżynierii Chemicznej i Procesowej. Opracowała własne, oryginalne programy nauczania zróżnicowane w zależności od rodzajów studiów i specjalizacji z tematyką wykładów i ćwiczeń odpowiednio dobraną i dostosowaną do różnego poziomu słuchaczy. Działalnością szkoleniową obejmowała również pracowników przemysłu owocowo-warzywnego, fermentacyjnego, mleczarskiego oraz stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Nadanie Profesor Jadwidze Jakubowskiej tytułu profesora zwyczajnego nauk przyrodniczych, 1972 rok

Profesor Jadwiga Jakubowska podczas jednej z konferencji naukowych

Profesor Jadwiga Jakubowska w gronie bliskich współpracowników i studentów. Politechnika Łódź, 1970 rok

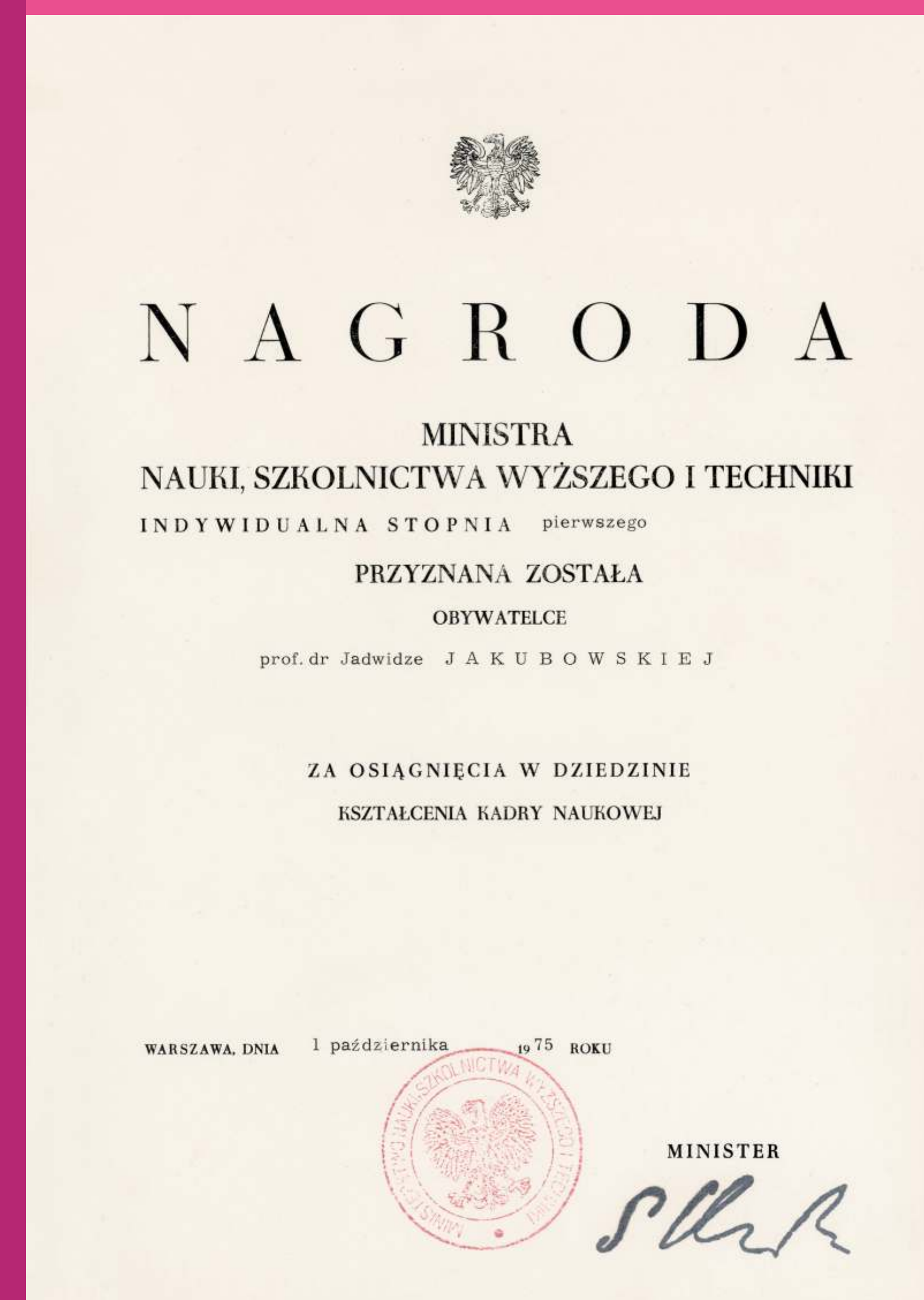
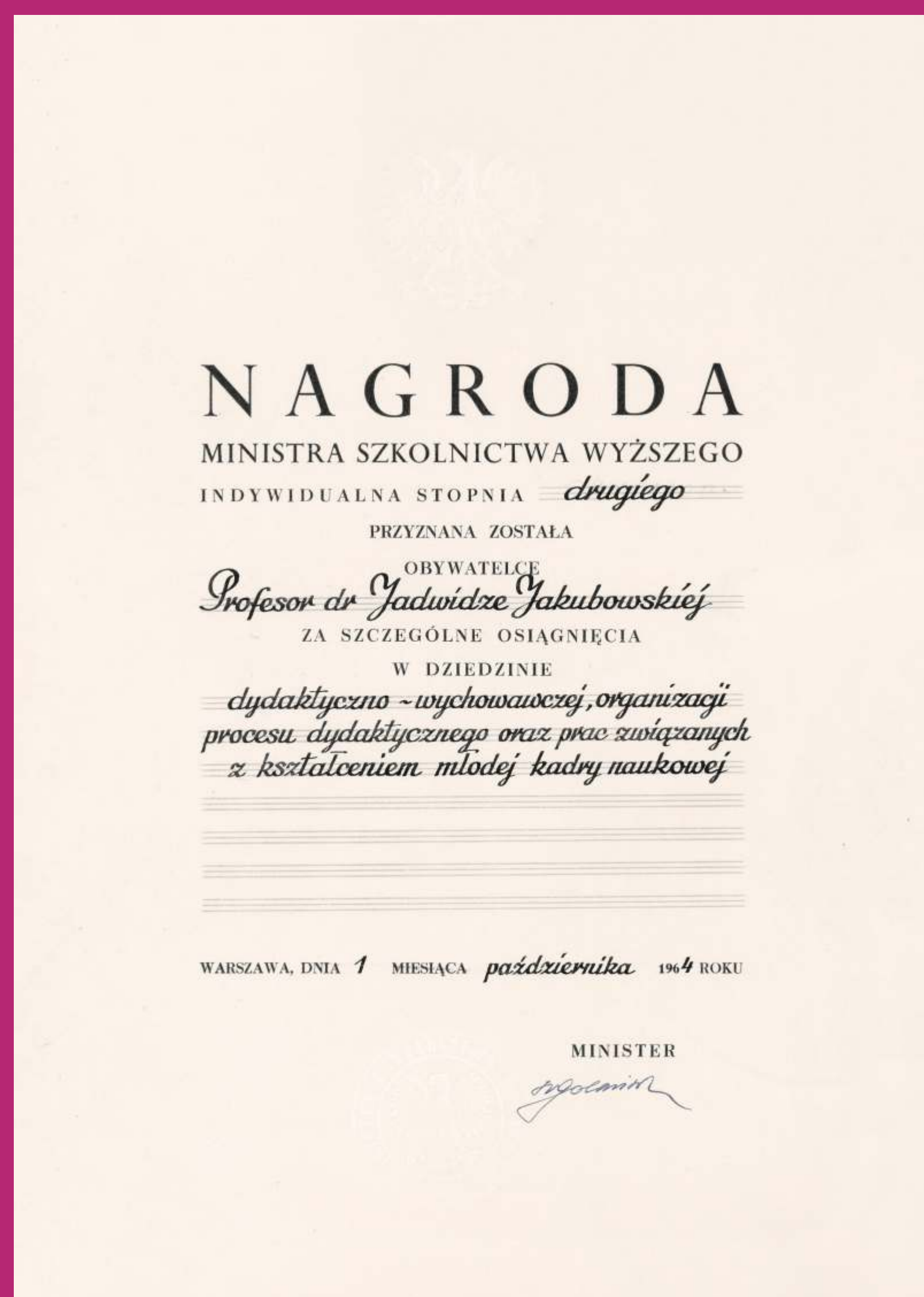
Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

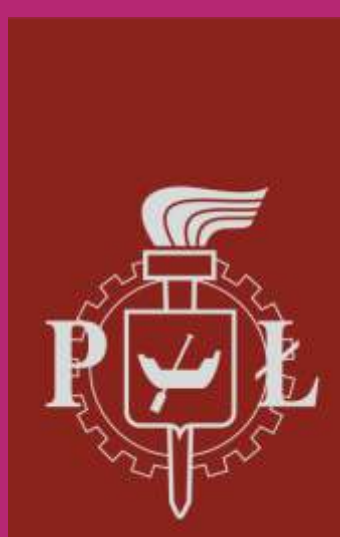
Profesor Jadwiga Jakubowska szczególnie dbała o rozwój kadry naukowo-dydaktycznej w kierowanej przez siebie jednostce. Jej działania były wielokierunkowe. Kierowała swoich współpracowników na staże naukowe krajowe i zagraniczne oraz krótkoterminowe specjalistyczne szkolenia organizowane w instytutach Polskiej Akademii Nauk i licznych ośrodkach przemysłowych. Delegowała pracowników na zjazdy, sympozja, konferencje naukowe oraz naukowo-techniczne. Wprowadziła stałe seminarium naukowe jako forum kształcenia i wymiany informacji naukowej, na które zapraszani byli pracownicy PAN oraz placówek przemysłowych. Opiekowała się również studium doktoranckim i była opiekunem studenckiego Koła Naukowego Chemików Spożywców. Dzięki licznym pobytom Profesor Jadwigi Jakubowskiej w zagranicznych ośrodkach badawczych zostały nawiązane trwałe i owocne kontakty naukowe, między innymi pobyt na Uniwersytecie Strathclyde w Glasgow zapoczątkował wieloletnią współpracę między zespołami mikrobiologicznymi obu uczelni obejmującą wymianę pracowników, wspólne organizowanie sesji

Profesor Jadwiga Jakubowska podczas Sesji Komitetu Technologii i Chemii Żywności Polskiej Akademii Nauk, 1970 rok

naukowych i wspólne publikowanie prac naukowych. Profesor Jadwiga Jakubowska wykształciła sześciu doktorów habilitowanych, była promotorem dwudziestu prac doktorskich, opracowała ponad dziewięćdziesiąt recenzji i opinii dotyczących tytułów i stopni naukowych. Tematyka naukowa prac Profesor Jadwigi Jakubowskiej inspirowana była głęboką znajomością potrzeb przemysłu i jego perspektyw rozwojowych. Prowadzone badania naukowe miały na celu wykorzystanie drobnoustrojów w kierowanych procesach dla uzyskania efektywności fermentacji i biosyntezy oraz eliminowanie niepożądanych procesów mikrobiologicznych.

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Rozległa działalność naukowa Profesor Jadwigi Jakubowskiej dotyczyła wszystkich działów przemysłu rolno-spożywczego i przemysłu fermentacyjnego. Badania nad fizjologią i metabolizmem bakterii mlekowych zaowocowały uruchomieniem krajowej produkcji szczepionek czystych kultur mleczarskich oraz zainicjowały wieloletnią współpracę z Instytutem Mleczarstwa w Warszawie, a także Wytwórnią Czystych Kultur *Biolacta* w Olsztynie. Będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej Instytutu Mleczarstwa i Krajowej Komisji Mleczarskiej Profesor Jakubowska przyczyniła się do poprawy jakości wyrobów mleczarskich, wprowadzenia nowych metod analityczno-kontrolnych oraz do podnoszenia kwalifikacji młodych pracowników naukowych przemysłu mleczarskiego. Kolekcja drożdży zabezpieczona przez Jadwigę Jakubowską w czasie wojny i przekazana następnie do dyspozycji wielu placówkom przemysłowym dała początek Łódzkiej Kolekcji Szczepów. Była to jedna z pierwszych takich kolekcji w Polsce. Jej stworzenie było niezmiernie ważne dla potrzeb dydaktycznych i rozwoju prac badawczych. Podstawą kolekcji są szczepy drożdży i bakterii z ocalonej częściowo, przedwojennej kolekcji Instytutu Przemysłu Fermentacyjnego i Bakteriologii Rolnej. W 1973 roku Profesor Jadwiga Jakubowska przejęła także kolekcję grzybów z Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Bydgoszczy udostępniając ją przemysłowi. Łódzka kolekcja szczepów drobnoustrojów jest członkiem Światowej Federacji Kolekcji Kultur i jest zarejestrowana pod numerem LOCK 105. Szczególnie ważny w działalności naukowej

Jadwiga Jakubowska
(1905-2001)

Profesor Jadwigi Jakubowskiej był dziesięcioletni cykl badań nad syntezą kwasu itawinowego i itakonowego prowadzonych na zlecenie Polskiej Akademii Nauk dla Departamentu Rolnictwa USA. Otrzymane w ramach tych badań oryginalne szczepy *Aspergillus terreus* zostały zdeponowane w Amerykańskiej Kolekcji Szczepów w Peorii w Illinois, a wyniki badań były podstawą opracowania odpowiedniej biotechnologii. Profesor Jadwiga Jakubowska została wielokrotnie wyróżniona nagrodami za te badania, między innymi przez V Wydział PAN, a wyniki prezentowane były na sympozjach międzynarodowych w Sheffield w 1974 roku, w Birmingham w 1976 roku i w Berlinie Zachodnim w 1976 roku oraz opublikowane w czasopiśmie zagranicznych i jako osobny rozdział w książce *Genetics and Physiology of Aspergillus*.

Koleżanka
prof. dr Jadwiga Jakubowska

W uznaniu życzliwości, zaangażowanej działalności społecznej w Naczelnej Organizacji Technicznej i dużego wkładu w rozwój techniki Regionu Łódzkiego decyzją Rady Wojewódzkiej N.O.T. z dnia 14 września 1983 r. została Szanowna Koleżanka wpisana na karty honorowej Księgi Zasłużonych Techników Łodzi.

Księga została sfinansowana w 1978 r. dla upamiętnienia zasług członków Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych N.O.T. Obecnie do niej wpisy dokonano również z okazji obchodów Piętych Dni Techniki Łodzi, 6 października 1983 roku.

Łódź, dnia 6 października 1983 r.

Dyplom

nadania

Medalu Polskiego Towarzystwa
Mikrobiologów

Pani Prof. dr hab.

Jadwidze Jakubowskiej

za wybitne zasługi na rzecz statutowej działalności
Towarzystwa

Sekretarz
Zarządu Głównego PTM

Prezes
Zarządu Głównego PTM

Przewodniczący
Kapituły Medalu PTM

Warszawa, 9 grudnia 1997 roku

Dyplom nr 3

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

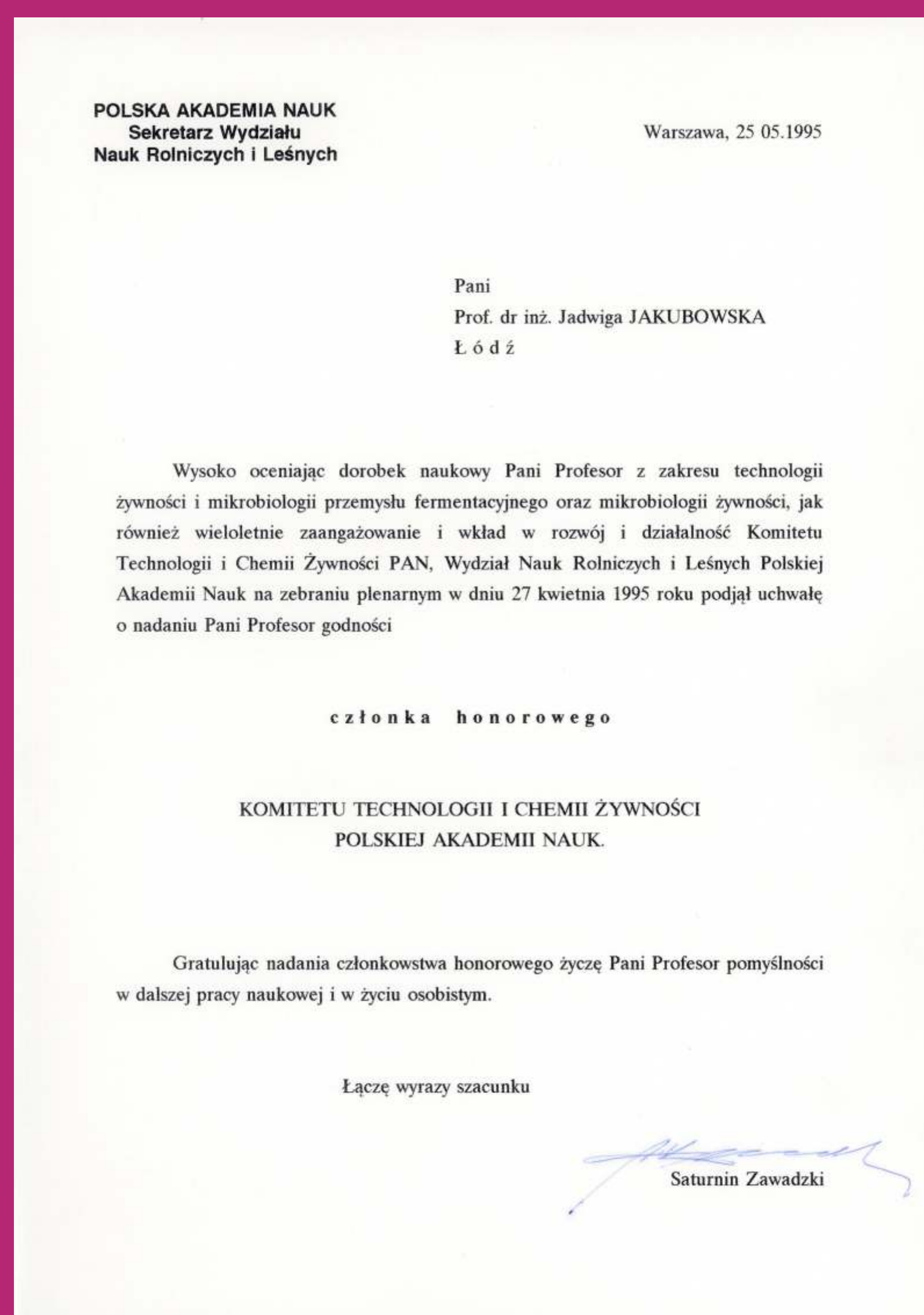
Dorobek badawczy Profesor Jadwigi Jakubowskiej został opublikowany w ponad 200 rozprawach i artykułach naukowych, był przedmiotem 30 referatów i komunikatów, 89 referatów przedstawianych na sympozjach i konferencjach w kraju i zagranicą, 45 opracowań przeglądowych i popularnonaukowych. Profesor Jakubowska była autorką dwóch rozdziałów w podręcznikach zagranicznych oraz książki i dwóch skryptów w języku polskim, a także współautorką patentu. W latach 1957-1973 była redaktorem Zeszytów Naukowych Politechniki Łódzkiej *Chemia Spożywcza*, a w latach 1972-1985

była członkiem rady redakcyjnej *Acta Microbiologica* i *Postępów Mikrobiologii*. Profesor Jakubowska działała w licznych organizacjach naukowych. Przez dziewiętnaście lat była przewodniczącą łódzkiego oddziału Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów, a także członkiem Zarządu Głównego w Warszawie. W uznaniu zasług otrzymała godność członka honorowego tego Towarzystwa. Była członkiem Polskiego Towarzystwa Biochemicznego i przewodniczącą oddziału łódzkiego. Jadwiga Jakubowska uczestniczyła w I i II Kongresie Nauki Polskiej oraz brała udział w opracowaniu materiałów z tych kongresów. I Kongres odbył się w 1951 roku. Poświęcony był analizie i ocenie stanu nauki polskiej po II wojnie światowej, opracowaniu nowych form organizacji nauki w Polsce oraz podjęto na nim decyzje o powołaniu Polskiej Akademii Nauk. II Kongres odbył się w 1973 roku i zajmował się analizą stanu i dorobku nauki polskiej na tle nauki światowej oraz wytyczeniem podstawowych kierunków dalszego rozwoju nauki w Polsce. Profesor Jakubowska była współzałożycielką Międzynarodowej Komisji Drożdżowej (IYC), w której reprezentowała Polskę. W latach 1954-1980

była członkiem Komitetu Mikrobiologii Polskiej Akademii Nauk i przewodniczącą Komisji Mikrobiologii Przemysłowej. W roku 1987 została członkiem honorowym tego Komitetu. Przez wiele lat przewodniczyła Komisji Biotechnologii Wydziału V Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, działała w SITSpoż NOT w Komisji Weryfikacyjnej i Awansu Techników i Inżynierów. W latach 1957-1972 była członkiem Komitetu Technologii i Chemii Żywności PAN. Profesor Jadwiga Jakubowska uczestniczyła w pracach rad naukowych Instytutu Antybiotyków, Instytutu Przemysłu Fermentacyjnego, Instytutu Przemysłu Mleczarskiego, Centrum Mikrobiologii i Wirusologii PAN oraz Krajowej Komisji Mleczarskiej. Była członkiem Towarzystwa Naukowego Przyrodników im. Kopernika, a także Społecznego Komitetu Budowy Filharmonii w Łodzi.

Wręczenie odznaczeń państwowych zasłużonym nauczycielom w Dniu Edukacji Narodowej, 1982 rok

Profesor Jadwiga Jakubowska od lewej. Lata 60. XX wieku

Profesor Jadwiga Jakubowska

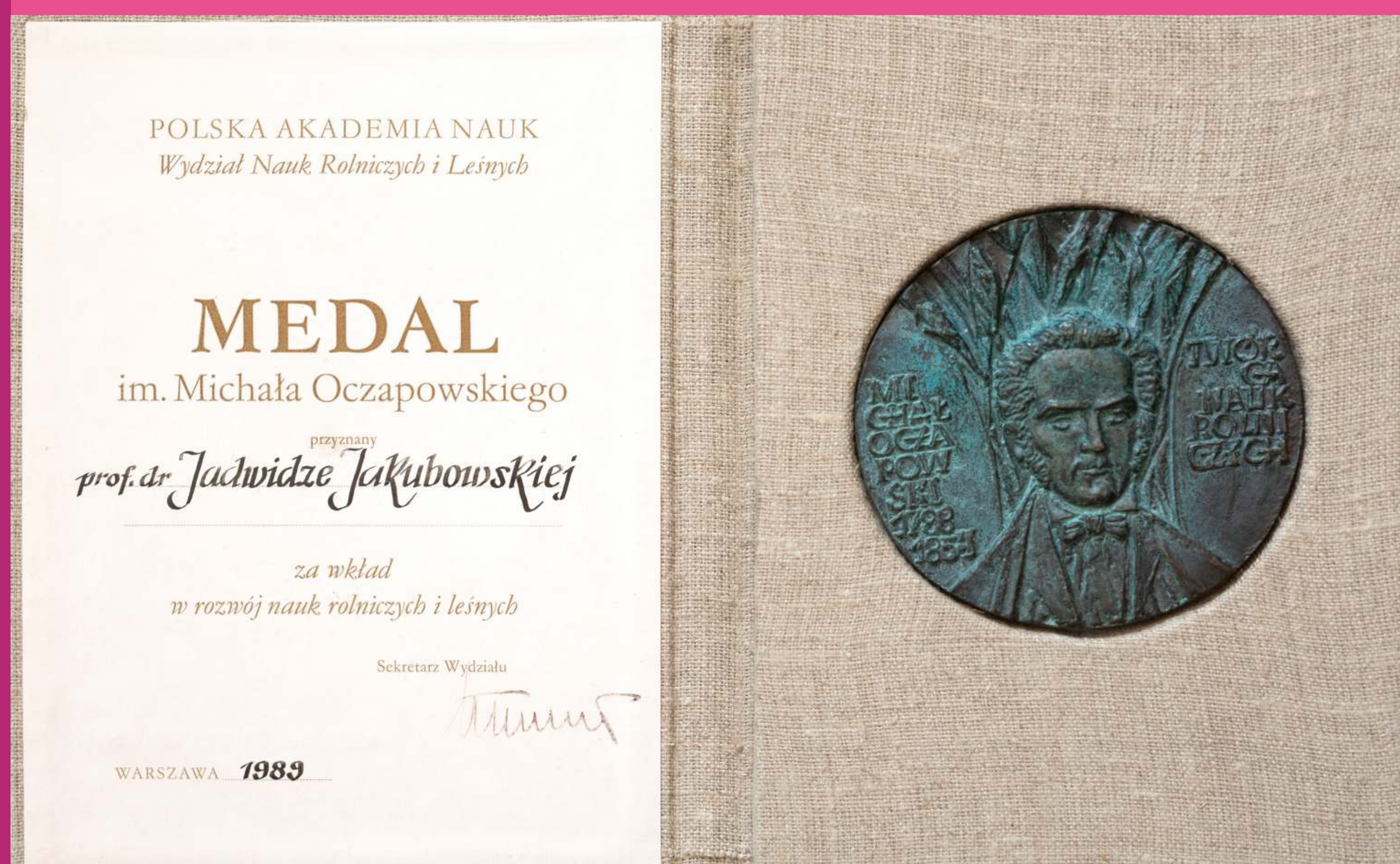
Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Za działalność naukową, dydaktyczną i społeczną Profesor Jadwiga Jakubowska została wyróżniona nagrodami i odznaczeniami przez władze państwowe, władze uczelni i liczne organizacje, w których działała. Łącznie otrzymała dwadzieścia cztery ordery i odznaczenia, między innymi: Krzyż Walecznych, Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Honorową Odznakę Miasta Łodzi, Złotą Odznakę NOT, Honorową Odznakę SITSpoż, Złotą Odznakę Zasłużonego Pracownika Przemysłu Spożywczego i Skupu. Otrzymała czterokrotnie nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia naukowe, dydaktyczno-wychowawcze oraz kształcenie kadry naukowej. Dwukrotnie uzyskała nagrodę Wydziału V Polskiej Akademii Nauk za osiągnięcia naukowo-organizacyjne, a także została wyróżniona przez Polską Akademię Nauk za wybitny wkład badawczy w rozwój nauk rolniczych medalem im. Michała Oczapowskiego.

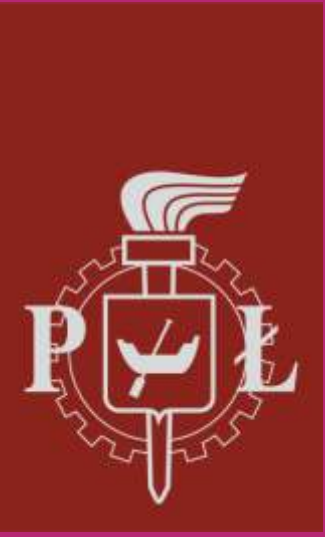
Spotkanie w rektoracie byłych rektorów Politechniki Łódzkiej i doktorów honoris causa Politechniki Łódzkiej mieszkających w Łodzi z władzami uczelni.

Od prawej siedzą: Jadwiga Jakubowska, Mieczysław Serwiński, Jerzy Kroh, Czesław Strumiłło, Jan Michalski. Stoją od prawej: rektor Józef Mayer, Edward Galas, Włodzimierz Krysicki, Janusz Szosland, Władysław Pełczewski, Marian Kryszewski oraz prorektor Edward Rybicki, prorektor Krzysztof Kuźmiński, prorektor Andrzej Jopiewicz.
1999 rok

Profesor Jadwiga Jakubowska otrzymała również nagrodę naukową Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Była jedenastokrotnie wyróżniona nagrodą Rektora Politechniki Łódzkiej za działalność naukową i badawczą. W 1990 roku Politechnika Łódzka nadała Profesor Jadwidze Jakubowskiej - pierwszej kobiecie, godność i tytuł doktora honoris causa. Profesor Jakubowska zmarła 9 października 2001 roku w wieku 96 lat. Spoczywa na Cmentarzu Komunalnym Doły w Łodzi.

Medal im. Michała Oczapowskiego przyznany Profesor Jadwidze Jakubowskiej

Profesor Jadwiga Jakubowska

Pierwsza Doktor Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Uroczystość nadania Profesor Jadwidze Jakubowskiej godności i tytułu doktora honoris causa Politechniki Łódzkiej, 24 maja 1990 rok

Przemówienie Profesor Jadwigi Jakubowskiej wygłoszone 24 maja 1990 roku z okazji otrzymania Doktoratu Honoris Causa Politechniki Łódzkiej

Magnificencjo Rektorze, Wysoki Senacie, Szanowni Państwo!

Z głębokim wzruszeniem przyjmuję tak zaszczytne wyróżnienie przyznania najwyższej godności akademickiej – doktora honoris causa Politechniki Łódzkiej. W odczuciu własnym oraz mojego zespołu fakt ten stanowi wyraz uznania dla rozwijanej przez zespół mikrobiologii technicznej działalności naukowej, wiążącej mikrobiologię z wieloma kierunkami produkcji przemysłowej różnych specjalności.

W ograniczonym czasie mojego wystąpienia na upamiętnienie zasługują dwa wydarzenia. Są nimi: powołanie w 1951 roku unikalnej w kraju Katedry Mikrobiologii Technicznej na Wydziale Chemii Spożywczej oraz propozycja rektora profesora Osmana Achmatowicza objęcia kierownictwa tej katedry jako mojego nowego warsztatu pracy naukowej i dydaktycznej.

Pierwszą siedzibą Katedry stały się dwa pomieszczenia w gmachu Włókien Sztucznych udostępnione przez prof. Atanazego Boryńca. Tam też podstawowe wyposażenie złożone z mikroskopów, autoklawu, termostatów i drobnego sprzętu pozwoliło prowadzić ćwiczenia dla studentów z mikrobiologii ogólnej i dla trzech specjalizacji według odrębnych programów. Wykłady prowadzone były w audytorium I w Gmachu Chemicznym. (...) I tak to się zaczęło.

W dalszych latach niezmiennie życzliwy stosunek władz Uczelni sprzyjał ugruntowaniu się pozycji mikrobiologii na Politechnice Łódzkiej oraz powstaniu dwóch odrębnych gmachów, które również służą pomocą innym wydziałom. Znamiennym znakiem czasu staje się konieczność współdziałania nauk ścisłych i stosowanych, a także włączanie nauk biologicznych w nurt technicznie ważnych kierunków działalności naukowej i gospodarczej. Szczególna rola

mikrobiologii na uczelni technicznej wiąże się z dążeniem do poprawy efektywności tradycyjnych procesów technologii spożywczej, jak również łączy się z rozwojem nowych kierunków fermentacji i biosyntezy związków nieuzyskiwanych drogą chemicznej syntezy.

Kierunek ten związany jest z badaniami podstawowymi nad ulepszaniem metodami inżynierii genetycznej szczepów bakterii, drożdży i grzybów pleśniowych. Współdziałając w ochronie otaczającego nas środowiska drobnoustroje przetwarzają składniki wód ściekowych oraz odpadów poprodukcyjnych, pozwalają zredukować stan zanieczyszczeń jak również odzyskać część energii w postaci biogazu. Jest to szczególnie doceniany kierunek biotechnologii światowej rozwiązujący problem gospodarki efektywnie pod względem ekonomicznym.

Dobroczynne działanie drobnoustrojów znane ludom Babilonii otrzymujących wino i piwo odnotowuje już w XVII wieku przed naszą erą pierwszy kodeks żywności Hammurabiego. Współczesna nauka o zdrowej żywności uwypukla jak cenne walory pod względem odżywczym, dietetycznym, a nawet terapeutycznym zapewniają pałeczki fermentacji mlekowej przetwarzając mleko na napoje fermentowane. Teoria Miecznikowa z końca XIX wieku o długowieczności i zdrowiu ludów wschodu dopiero dzięki nauce współczesnej daje nam potwierdzenie dobroczynnego wpływu spożywanego jogurtu na zdrowie i funkcje organizmu człowieka. Tę właśnie istotną rolę spełniają termofilne pałeczki powodując degradację cholesterolu, wzmacniając odporność immunologiczną, a także przeciwdziałając arteriosklerozie i procesom rakotwórczym przewodu pokarmowego.

Nie mniej istotną rolę odgrywają prace mikrobiologów nad eliminacją mikrobiologicznego zepsucia surowców i produktów żywności oraz artykułów przemysłowych, szczególnie w warunkach zmieniającej się wilgotności i temperatury otoczenia. W pierwszych latach pracy właśnie problemy ważne dla przemysłu włókienniczego, ochrony maszyn i urządzeń elektrycznych, poprawy składu powłok ochronnych farb i lakierów, odporności przeciwgrzybiczej, a także szereg zagadnień dla budownictwa mieszkaniowego związanych z ochroną przed za- grzybieniem wymagały rozwiązania przez zespół mikrobiologii.

Wybrany przegląd zagadnień ukazuje różnorodność zadań badawczych i analitycznych, a także ich użyteczność dla różnych dziedzin gospodarki.

Za niezmiennie życzliwy stosunek władz naszej Uczelni w okresie mojej pracy, sprzyjający ugruntowaniu się pozycji mikrobiologii na Politechnice Łódzkiej proszę przyjąć Panie Rektorze wyrazy mojej wdzięczności.

